

Ήταν η κορυφαία στιγμή της αντίστασης και ήταν νύχτα άγρια, 25 Νοεμβρίου του 1942, στον Γοργοπόταμο. Θυμάται ο αντάρτης:

«Μένουμε περίδικοι κι εκμηδενισμένοι. Και οι Ιταλοί το ίδιο. Μόνο η μηχανή ξεφύσινε αργά και κύλαγε, σα να 'ταν ένα παράλογο υπόλειμμα από κίνηση, μέσα σε κείνη τη συντέλεια, σάμπως μια σατανική δύναμη να την έσπρωχνε προς τη συντριμμένη γέφυρα. Και τότε, πατ! πατ! αυλάκωσαν το σκοτάδι οι δυο κόκκινες φωτοβολίδες, μέσα από το βάθος του ποταμιού, κι αναπηδήσαμε έκθαμβοι ότι είχαμε τελειώσει. Καινούριοι θριαμβευτικοί αλαλαγμοί από παντού οι αντάρτες. Πεταχτήκαμε όρθιοι κι εμείς κι ακράτητοι σκαρφαλώσαμε στην κορφή, στον βράχο. Μπήξαμε τις φωνές ότι πάει, είχε ξοφλήσει η γέφυρα. Πανζουρλισμός. Οι Ιταλοί τρέχανε σα τρελοί προς τη μηχανή του τρένου τους, πηδούσαν όλοι έξω απ' τα βαγόνια με μίαν έξαλλη βιασύνη και φώναζαν αλαλιασμένοι στον οδηγό να σταματήσει. Εμείς, ήταν γλέντι η υπόθεση...».

Οι Γερμανοί μπήκαν στην Αθήνα στις 27 Απριλίου του 1941, ενώ τα πάντα στην Ελλάδα είχαν καταρρεύσει. Αξιωματικοί και φαντάροι άφηναν το μέτωπο, έκρυβαν τα όπλα τους και προσπαθούσαν να φτάσουν σώοι στα σπίτια τους. Μέσα στο χάος που επικρατούσε, καθένας έψαχνε να βρει τους δικούς του ελπίζοντας πως γλίτωσαν από το κακό. Η εισβολή των Γερμανών και η κατοχή που μόλις άρχιζε, δεν άφηναν περιθώρια στην ελπίδα.

Από το μακεδονικό μέτωπο, έφτασε στην Αθήνα ο πυροβολητής και πρώην δεκανέας Θανάσης Κλάρας. Είχε γεννηθεί το 1904 και στην ιδιωτική του ζωή ήταν γεωπόνος, ενταγμένος στις γραμμές του εκτός νόμου ΚΚΕ. Μαθημένος χρόνια στην παρανομία, κατάφερε ν' αποκτήσει επαφή με τους παλιούς του συντρόφους. Τον Μάιο, πριν ακόμη να εκδηλωθεί η μάχη της Κρήτης, μια σύσκεψη στήθηκε στα όρθια στο δάσος της Καισαριανής. Ήταν εκεί τ' αδέρφια Μανόλης και Στέφανος Τσάφος κι ο δικηγόρος Θανάσης Λαζανάς που σκοτώθηκαν αργότερα, τ' αδέρφια Ιγνάτιος και Δημήτρης Δρακούλης, ο Νίκος Θεοδωρίδης κι άλλοι. Συμφώνησαν με τον Κλάρα:

«Ο πόλεμος συνεχίζεται».

Τεσσεράμισι μήνες αργότερα, στις 27 Σεπτεμβρίου του 1941, ξεκινούσε τη δράση του το ΕΑΜ, το Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο. Και στις 21 Μαΐου του 1942, στην Σπερχειάδα όπου οργανώθηκε σύσκεψη, ακούστηκε για πρώτη φορά ο όρκος του ΕΛΑΣ, του Ελληνικού

Λαϊκού Απελευθερωτικού Στρατού, που θ' αποτελούσε το μαχόμενο τμήμα του ΕΑΜ.

Η σύσκεψη είχε οργανωθεί από τον ίδιο Θανάση Κλάρα. Μόνο που πια ονομαζόταν Άρης Βελουχιώτης. Στις 25 Μαΐου, ο ΕΛΑΣ αριθμούσε δεκαπέντε μαχητές. Στα επόμενα δυο χρόνια, οι μαχητές του θα ήταν χιλιάδες και οι επιχειρήσεις του οδυνηρές για τους κατακτητές.

Ήταν το καλοκαίρι του 1942, όταν ο στρατάρχης Ρόμελ οδηγούσε το Άφρικα Κορπ σε γοργή προέλαση στη Βόρεια Αφρική κι έμπαινε στο αιγυπτιακό έδαφος. Η έλλειψη καυσίμων τον ανάγκασε να οχυρωθεί στο παραλιακό χωριό Ελ Αλαμείν στις 3 Σεπτεμβρίου. Η αγγλική ΡΑΦ στον αέρα κι ο αγγλικός στόλος στη θάλασσα εμπόδιζαν τον ανεφοδιασμό του. Για τους Γερμανούς, μοναδική διέξοδος παρέμενε το λιμάνι του Πειραιά, όπου τα εφόδια έφταναν με το τρένο. Από εκεί, οι νηοπομπές μπορούσαν γρήγορα να περάσουν στα αιγυπτιακά παράλια. Η σιδηροδρομική γέφυρα του Γοργοπόταμου φάνταζε ως το μόνο αδύνατο σημείο σ' αυτή την αλυσίδα. Αν την έριχναν, τα τρένα ποτέ δε θα έφταναν στον Πειραιά.

Η αγγλική επίθεση στο χωριό Ελ Αλαμείν ξέσπασε στις 23 Οκτωβρίου του 1942. Στις 3 Νοεμβρίου, το οχυρό του Ρόμελ έπεσε στους συμμάχους. Στα τέλη του μήνα, το Άφρικα Κορπ υποχωρούσε μέσα στο λιβυκό έδαφος. Γι' άλλη μια φορά, Άγγλοι και Γερμανοί χόρευαν καντρίλιες στην αφρικανική έρημο. Όμως, ο Ρόμελ δεν είχε άδικα ονομαστεί αλεπού. Όσο μπορούσε να ελπίζει σε ενισχύσεις, παρέμενε επίφοβος. Η επιχείρηση Γοργοπόταμος δρομολογήθηκε. Το συμμαχικό στρατηγείο Μέσης Ανατολής έστειλε δυο Άγγλους στην Ελλάδα, να ζητήσουν από την ελληνική αντίσταση να μετάσχει στο σαμποτάζ.

Οι Άγγλοι σαμποτέρ έπεσαν με αλεξιπτωτα στην Γκιώνα. Ελασίτες τους προώθησαν ως την Ήπειρο, όπου συναντήθηκαν με τον αρχηγό του ΕΔΕΣ, Ναπολέοντα Ζέρβα. Γεννημένος το 1891, ο Ζέρβας είχε ακολουθήσει στρατιωτική καριέρα και στα 1941 ήταν συνταγματάρχης. Ίδρυσε και διοίκησε τον ΕΔΕΣ και αναγνωρίστηκε αρχηγός της ελληνικής αντίστασης από το στρατηγείο Μέσης Ανατολής. Ο Ζέρβας και οι Άγγλοι ξαναγύρισαν στα λημέρια του ΕΛΑΣ, συσκέφτηκαν με τον Άρη Βελουχιώτη και ξαναπήγαν στην Γκιώνα, για να ετοιμάσουν την επιχείρηση.

Τη γέφυρα φρουρούσαν ογδόντα Ιταλοί στο νότιο βάθρο και τριάντα στο βόρειο, οχυρωμένοι πίσω από συρματοπλέγματα. Είχαν χαρακώματα κι οργανωμένα πολυβολεία

από μπετόν αρμέ. Η άμυνα υποστηριζόταν από δυο δίδυμα αντιαεροπορικά, εγκαταστημένα σε κοντινό λόφο. Σε περίπτωση επίθεσης, η δύναμη αυτή ήταν αρκετή για να κρατήσει τη γέφυρα, ώσπου να φτάσουν ενισχύσεις από τη Λαμία και τον Μπράλλο.

Ο Άρης Βελουχιώτης σχεδίασε την επιχείρηση, έτσι ώστε να εκτελεστεί από 150 άνδρες του ΕΛΑΣ, 60 του ΕΔΕΣ και 12 - 14 Άγγλους αξιωματικούς και σαμποτέρ. Θα διαρκούσε μόνο 15 λεπτά της ώρας. Στη σύσκεψη, ο Άρης υπαγόρευσε τη διαταγή, καταλήγοντας:

- Γενικός αρχηγός της επιχείρησης ο αρχηγός του ΕΔΕΣ συνταγματάρχης Ναπολέων Ζέρβας.

Το γέλιο του Ζέρβα τον διέκοψε:

- Ω αδερφέ Άρη, γιατί μου τρως ένα βαθμό;

Ο καπετάνιος του ΕΛΑΣ έσπευσε να διορθώσει:

- Ο στρατηγός Ναπολέων Ζέρβας.

Ήταν η μοναδική διαφωνία.

Νύχτα προς το ξημέρωμα, 25 Νοεμβρίου του 1942, έγινε ο αιφνιδιασμός. Το νότιο βάθρο της γέφυρας κυριεύτηκε σε 23 λεπτά. Στο βόρειο, οι Ιταλοί αντιστάθηκαν γενναία. Ένα εφεδρικό τμήμα του ΕΛΑΣ έσπευσε να βοηθήσει την κατάσταση στο βόρειο βάθρο, ενώ στο νότιο υπονόμειαν τις σιδηροδρομικές ράγες και τις βάσεις της γέφυρας με δυναμίτη. Ένα τρένο που ερχόταν από το Λιανοκλάδι ακινητοποιήθηκε πάνω στην υπονομευμένη ράγα. Ιταλοί άνοιξαν πυρ κι άναψε μάχη. Όχι για πολύ. Μια φοβερή λάμψη άστραψε, μια φοβερή έκρηξη ακούστηκε κι ένα τμήμα της γέφυρας σωριάστηκε στην κοίτη του ποταμού. Μέσα στο σκοτάδι, οι σαμποτέρ αποχώρησαν ασφαλείς. Η αποστολή είχε πετύχει.

Το χτύπημα ήταν καιριο. Οι νηοπομπές σταμάτησαν. Τον Ιανουάριο του 1943, το Άφρικα Κορπ βρισκόταν στριμωγμένο στην Τυνησία. Στις 12 Μαΐου, παραδόθηκε. Η «αλεπού της ερήμου» είχε ανακληθεί στη Γερμανία. Η αλεπού της Αγγλίας φρόντιζε για τη μεταπολεμική τάξη πραγμάτων. Τη νύχτα, 25 Νοεμβρίου του 1942, το ραδιόφωνο του BBC πληροφορούσε την οικουμένη:

«Άγγλοι σαμποτέρ και Έλληνες αντάρτες του Ναπολέοντα Ζέρβα ανατίναξαν τη γέφυρα του Γοργοπόταμου».

Λέξη για τον ΕΛΑΣ. Η εθνική αντίσταση ανδρωνόταν μέσα στην καχυποψία και το μεγαλείο. Το 1943, ο δημοκρατικός στρατηγός Στέφανος Σαράφης ανέλαβε αρχηγός του ΕΛΑΣ, ενώ ο Άρης Βελουχιώτης παρέμεινε καπετάνιος. Η οργάνωση ΕΚΚΑ του Δημήτριου Ψαρού φιλοδόχησε να παρεμβληθεί ανάμεσα στον δεξιό ΕΔΕΣ και στον αριστερό ΕΛΑΣ. Ο Ψαρός και οι άνδρες του συνελήφθησαν από τους Ελασίτες κι εκτελέστηκαν τον Απρίλιο του 1944. Κι ενώ ο ΕΔΕΣ έπαιρνε την κάτω βόλτα, καθώς μέλη του τον εγκατέλειπαν για να ενταχθούν στα τάγματα ασφαλείας, ο ΕΛΑΣ κυριαρχούσε στην ύπαιθρο και οι Γερμανοί ξεσπούσαν σε πράξεις αντιποίνων εναντίον των αόπλων του αμάχου πληθυσμού. Το καλοκαίρι του 1944 ήταν γεμάτο από νικηφόρες επιχειρήσεις του ΕΛΑΣ, με αποκορύφωμα την τακτική μάχη της Αμφιλοχίας που κράτησε τρεις μέρες και κατέληξε σε δεινή ήττα των δυνάμεων της Βέρμαχτ.

Η απελευθέρωση βρήκε τον Άρη να διαφωνεί με τον αφοπλισμό του ΕΛΑΣ που συμφωνήθηκε στη Βάρκιζα τον Φεβρουάριο του 1945. Ξαναβγήκε στα βουνά και συνέχισε να πολεμά. Όμως, οι καιροί είχαν αλλάξει. Εγκλωβίστηκε από αγγλικές δυνάμεις και Έλληνες στη Θεσσαλία τον Ιούνιο του 1945 και αυτοκτόνησε μαζί με τον σύντροφό του καπετάν Τζαβέλα. Τα κεφάλια τους έμειναν κρεμασμένα επί τρεις μέρες στην πλατεία των Τρικάλων.

Ο Ζέρβας συγκρότησε το Εθνικόν Κόμμα Ελλάδος, το οποίο το 1950 συγχωνεύτηκε στο κόμμα των Φιλελευθέρων. Στα 1947, έγινε υπουργός Δημόσιας Τάξης. Πέθανε το 1957, την ίδια χρονιά με τον Στέφανο Σαράφη.

(Έθνος, 25.11.1997) (τελευταία επεξεργασία, 17.2.2009)